

С91 Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 13–14 березня 2020 року). – Одеса : ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», 2020. – 96 с.

Організатори конференції не завжди поділяють думки учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 303(063)

© Автори тез, 2020

НАПРЯМ 1. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Присяжнюк О. М.

МУЗЕЙ БРАНДЕНБУРГ-ПРУССІЯ:

ІСТОРІЯ ТА ДОСВІД МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ 6

Реутский В. А.

В. ЮЦЕНКО В ПРОЦЕСІ ОТРИМАННЯ АВТОКЕФАЛІЇ

ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ 11

Савченко А.

МАТЕРІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ

СЕЛЯНСЬКОГО ДВОРУ ДОБИ «ВІДЛИГИ»

КРИЗЬ ПРИЗМУ ДОСЛІДЖЕНЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО

ІНСТИТУТУ СЕЛЯНСТВА 13

Яковлев І. В.

ПРО П'ЯТУ ВСЕУКРАЇНСЬКУ НАУКОВУ

КОНФЕРЕНЦІЮ «НАРОДНИЙ РУХ УКРАЇНИ:

МІСЦЕ В ІСТОРІЇ ТА ПОЛІТИЦІ» 18

НАПРЯМ 2. ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Гейко С. М., Лаута О. Д.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

СУЧАСНОЇ ОСВІТИ 22

Гудим М. С.

ЕКСПЛІКАЦІИ РАЗУМА: СТУПЕНИ РАЗВИТИЯ 26

Ісакова О. І.

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ

ЯК ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА 29

Клюєв А. А., Кравцов Ю. С.

СТРИЖНЕВА РОЛЬ ТЕОРІЇ КОММУНІКАЦІЇ

У РЕФОРМУВАННІ СФЕРИ ОСВІТИ В УМОВАХ

СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 33

Максюта М. Є.

ДОСВІД ФІЛОСОФСТВУВАННЯ І ОСОБИСТІСНІСТЬ

ВИКЛАДАННЯ В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОСТІ

ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ 37

БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ	40
Облова Л. А.	
РОЛЬ ЧИТАТЕЛЯ В БЫТІИ АВТОРСТВА	44
Соколова О. М.	
СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ «МИСТЕЦТВА ЖИТТЯ» ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ	48

НАПРЯМ 3. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Козерод О. В.	
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЄВРЕЇВ ТА БОРОТЬБИ З АНТИСЕМІТИЗМОМ У ПОРТУГАЛІЇ	53
Алмугхід І. М.	
АГЕНТИ ЗМІН ТА ІНСТИТУЦІЙНА СТРУКТУРА ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ В АРАБЬСЬКОМУ СВІТІ	58
Бобровська А. Ю.	
ПОЛІТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРИЗМА В КРАЇНАХ ЄВРОПИ	60
Боровська А. В.	
СУТНІСНІ СКЛАДОВІ ВИДІВ ДОБОРУ ПЕРСОНАЛУ НА ПОСАДИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ: ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ	64
Дорощ Л. О., Полякова А. Р., Матющенко М. М.	
МИРОТВОРЧА МІСІЯ ООН В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	69
Зан М. П.	
ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ ТА ПРЕДСТАВНИЦТВО УГОРСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ ТА СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ).....	75
Кваша О. П.	
СУЧАСНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	81

СВІТОВА ПОЛІТИКА МАЙБУТНЬОГО:
МОДЕЛІ НОВОГО ГЛОБАЛЬНОГО ПОРЯДКУ 86

Лялька Ю. М.
РЕБРЕНДИНГ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА
ЗА ЧАСІВ «НОВИХ ЛЕЙБОРИСТІВ»..... 91

- roboty-myrotvorchoji-misiji-oon-v-ukrajini/.
2. Голова Комітету з прав людини Григорій Немиря взяв участь у зустрічі Національної платформи «Діалог про мир та безпечну реінтеграцію» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України офіційний веб-портал. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rada.gov.ua/print/154686.html>.
 3. Миротворчі місії ООН: фінансування, склад, повноваження [Електронний ресурс] // Тиждень.ua. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://tyzhden.ua/News/130247>.
 4. Миротворчі місії: про що варто замислитися Україні? [Електронний ресурс] // Українська Гельсінська спілка з прав людини. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://helsinki.org.ua/blogs/myrotvorchi-misiji-pro-scho-var-to-zamyslytysya-ukrajini/>.
 5. Про співпрацю України та ООН [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ООН в Україні. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini>.
 6. Про створення необхідних умов для мирного врегулювання ситуації в окремих районах Донецької та Луганської областей [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2167-19>.
 7. Україна та ООН: 70 років разом [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ООН в Україні. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini/ukraina-ta-oon-70-rokiv-razom>.
 8. Яка миротворча місія потрібна Україні? [Електронний ресурс] // Центр «Нова Європа». – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://neweurope.org.ua/yaka-myrotvorcha-misiya-potribna-ukrajini/>.

**ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ ТА ПРЕДСТАВНИЦТВО
УГОРСЬКОЇ ЕТНІЧНОЇ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ
ТА СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ
(ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЕКСПЕРТНОГО ОПИТУВАННЯ)**

Упродовж травня-червня 2018 року в рамках науково-дослідницького стажування в Інституту політології філософського факультету Пряшівського університету в Пряшеві (за підтримки Національної стипендійної програми Словацької Республіки SAIA) нами було проведено анкетне опитування словацьких та українських експертів (по 25 представників із обидвох сторін). Головною метою стало з'ясування комплексу питань стосовно проблематики участі національних меншин у суспільно-політичному житті двох країн. Акцент був зроблений на співвідношенні загальнонаціонального та регіонального вимірів етнополітики Словаччини та України. Регіональний контекст стосується, зокрема, Пряшівського краю Словаччини та Закарпатської області України. Окремі питання експертної анкети стосувалися й проблематики політичної участі та представництва угорської етнічної громади обидвох країн.

Соціально-демографічний портрет респондентів. Серед 25-ти словацьких експертів – 16 чоловіків і 9 жінок. Більшість – викладачі, науковці (10 чол.), 6 державних службовців, 5 журналістів та 4 громадських діячів. За етнічним походженням: 14 словаків, 6 українців, 3 роми, 1 русин, 1 чех. Водночас за рідномовною ідентичністю ці ж респонденти визначилися: 16 словацькомовними (серед них 1 – з подвійною, словацько-ромською мовною ідентичністю), 5 – україномовними, 3 – русиномовними. Серед 25-ти українських експертів збережена однотипна соціально-демографічна вибірка респондентів, подібна до

стю), 4 угорців, 3 русини, 2 роми, по 1 – румун, росіянин і німець. У той же час за мовною ідентичністю україномовними є 14 респондентів, 3 – угорськомовними, 3 – русино-україномовними, 2 – ромсько-україномовними, по 1 – румуномовному, російськомовному та німецькомовному. Як бачимо, різноплановість етнічної та мовної ідентифікацій, навіть на тлі незначної вибірки респондентів, засвідчує про наявність бінарного самовизначення особистості й нетотожності етнічної та мовної ідентичностей, особливо коли йдеться про населення поліетнічних прикордонних регіонів Центрально-Східної Європи.

Об'єкт студії. Угорська етнічна громада за даними перепису 2001 року складає всього 0,3% (156 566 чол.) населення України. Поряд із цим майже 97% угорців компактно проживають у Закарпатській області, де становлять 12,1% (151 516 чол.) населення регіону. Вони є автохтонними жителями низинної території Закарпаття: Берегівський (76,15%), Ужгородський (33,36%), Виноградівський (26,17%) та Мукачівський (12,69%) райони. Частково угорська громада зосереджена також у межах Хустського (3,9%), Рахівського (3,22%) та Тячівського (2,9%) районів [2, с. 493, 496].

Водночас угорці – найбільш чисельна етнічною громада Словаччини. За останнім переписом 2011 року їхня кількість становить 458 467 чол. (8,5%). В основному вони проживають на півдні країни. У районах (окресах) Дунайська Стреда (Трнавський край) та Комарно (Нітранський край) угорська громада репрезентує більшість населення. Районами з високою часткою концентрації угорського населення є Сенець (Братіславський край), Галанта (Трнавський край), Нове Замки, Шаля, Левіце, Нітра (Нітранський край), Рімавська Собота, Лученець, Вельки Кртіш, Ревуца (Банськобистрицький край), Кошице, Михайлівці, Рожнява, Требішов (Кошицький край) [4].

Результати дослідження. На запитання про рівень громадсько-політичної участі угорських національно-культурних товариств і політичних партій переважна більшість українських респондентів (80%) визначили її як «активну» (один респондент

активності. Низькі оцінки політичної репрезентації угорців пов'язані насамперед із понад 30-тилітньою активною діяльністю КМКС – Товариства угорської культури Закарпаття (KMKSZ – Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség), 15-тирічною активністю політичних партій «КМКС «Партія угорців України» та Демократичної партії угорців України; діяльністю на Закарпатті понад десятка угорських національно-культурних товариств, сформованих за віковим та професійним критеріями [1]. У першу чергу завдяки підтримці з боку Угорщини вони втілюють у життя сотні різноманітних соціо-гуманітарних та економіко-інфраструктурних проектів у краї.

Громадсько-політичну участь представників угорської меншини 56% словацьких респондентів оцінюють як «активну», 12% – «скоріш активну», по 8% як «скоріш пасивну» та «пасивну», 16% – не визначилися з відповіддю на питання. Варто зауважити, угорська етнічна громада Словаччини, як і в Україні (на Закарпатті), досить структурована в політико-партійному та громадському форматах. Водночас, на відміну від стабільної діяльності угорського політикуму на Закарпатті, у межах Словаччини тривалий час відбувалася боротьба за лідерство між окремими політиками, виникали різні політичні партії, створювалися коаліції тощо. Зрештою це призводило до розпорошування угорськомовного електорату, який віддавав перевагу загальнонаціональним партіям. Найбільш виражено це засвідчили нещодавні (29 лютого 2020 року) вибори до парламенту Словацької Республіки. У минулій каденції парламентська партія «Міст» («Most-Híd»), яка орієнтується на угорськомовний електорат та представників етнічних меншин (насамперед, ромів і русинів) отримала всього 59 174 голосів (2,05%) й не пройшла до парламенту [3]. Інші політичні партії угорців Словаччини, зокрема, Партія угорської спільноти («Strana maďarskej komunity»), «Угорський християнсько-демократичний альянс» («Maďarská kresťanskodemokratická aliancia»), «Угорський форум» («Maďarské fórum») та «Угорська громадська належність» («Maďarská komunitná spolupatričnosť») є політичними акторами на регіональному рівні.

успішну». Це – найвищий показник оцінки політичної участі серед усіх етнічних груп, які вказували респонденти в анкеті. Подібне констатуємо у відповідях словацьких експертів – 92% визначають громадсько-політичну успішність угорської етнічної меншини. Один респондент навіть зазначає, що політична участь та представництво всіх етнічних меншини Словаччини, за винятком угорської, є невдалим, неефективним.

Серед відомих політичних і громадських лідерів угорської громади на загальнонаціональному рівні українські респонденти вказують голову партії «КМКС «Партія угорців України» Василя Брензовича (52%), голову Демократичної партії угорців України Ласло Зубанича (4%), першого заступника голови Закарпатської обласної ради Йосип Борто та колишнього народного депутата України Іштвана Гайдоша (по 4%). Поряд із цим на регіональному рівні 48% опитаних визначають Василя Брензовича; 36% – Йосипа Борто; 28% – голову Закрпатського угорськомовного педагогічного товариства Ідику Орос; 16% – Ласло Зубанича; 12% – начальника управління національностей та релігій Йосипа Резеша; по 4% – головного редактора двомовного регіонального телеканалу «21 Ужгород – 21 Ungvár» Золтана Куліна, міського голову Берегова Золтана Бабяка, колишніх народних депутатів України Михайла Товта, Міклоша Ковача та Іштвана Гайдоша, директора українсько-угорського навчально-наукового інституту при Ужгородському національному університеті Олександра Шпеніка.

Беззаперечним лідером, представником угорської громади Словаччини на загальнонаціональному рівні є очільник політичної партії «Міст» Бела Бугар (Béla Bugár), про що відзначають 72% словацьких респондентів. 12% виділяють громадсько-політичну діяльність Абела Раваса (Ábel Ravasz), якого в 2016 році партія «Міст» номінувала на посаду урядового уповноваженого у справах ромських громад (splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity); 8% – колишнього депутата парламенту від партії «Міст», а з березня 2018 року міністра юстиції Габора Гала (Gábor Gál); по 4% – політика з багаторічним стажем,

(Гай Сімаку, колишнього функціонера партії «Міст»), а з 28 лютого 2019 року лідера нової партії «Угорський форум» Жолта Шімона (Zsolt Simon) та урядового уповноваженого у справах національних меншин (Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny) Ласла Буковського (László Bukovszky). Цікаво, що жоден із опитаних словацьких респодентів, на відміну від інших етнічних громад, не виокремлює діяльність угорських політичних і громадських лідерів на регіональному рівні. Очевидно, це ще раз засвідчує високий ступінь політизації угорської етнічної меншини на тлі невеликої за кількістю населення країни (понад 5 млн. чол.). Відтак багато угорськомовних громадських та політичних діячів на регіональному та місцевому рівнях априорі є репрезентантами своїх громад, про що не доцільно виділяти в ексклюзивному форматі.

Порівняльний аналіз політичної участі та представництва у владі угорської етнічної спільноти України та Словацької республіки дозволяє зробити наступні узагальнення. По-перше, угорці України, компактно зосереджені на Закарпатті, репрезентують найбільшу міноритарну групу цього регіону. Натомість угорська громада охоплює значний ареал на Півдні Словаччини. Фактично йдеться про «етнічну територію» угорського етносу, яку вперше в політичній історії було розмежовано рішенням Тріанонського договору 4 червня 1920 року. По-друге, діяльність угорських політичних партій та громадських організацій в Україні є більш-менш стабільною, натомість у Словаччині політичний порядок денний угорського політикуму часто змінювався (виникнення нових партій, утворення коаліцій тощо). Очевидно, цей чинник у поєднанні з наростанням популістських політичних проєктів й призвів до відсутності парламентського представництва за результатами виборів 2020 року. По-третє, найбільш відомим українським політиком угорського походження є голова партії «КМКС «Партія угорців України» Василь Брензович, а лідер політичної партії «Міст» Бела Бугар вже тридцять років репрезентує угорську етнічну громаду на загальнонаціональному рівні Словацької Республіки.

1. Зан М. Політичне представництво угорців України та українців і русинів Угорщини у дискурсі бінарного порівняння. *Формування розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та забезпечення прав національних меншин*. Матеріали II Міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 03 травня 2019 року). Ужгород, 2019. С. 53–60.
2. Молнар Й., Молнар С. Д. Територіальне розміщення етнічних груп. *Закарпаття 1919–2009 років: історія, політика, культура* / україномовний варіант українсько-угорського видання / Під ред. М. Вегеша, Ч. Фединець; [Редколег.: Ю. Остапець, Р. Офіцинський, Л. Сорко, М. Токар, С. Черничко; Відп. за вип. М. Токар]. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2010. С. 492–504.
3. Parlamentné voľby 2020 na Slovensku. *Vysledky volieb*. URL : <https://www.vysledkyvolieb.sk/parlamentne-volby/2020/priebezne-vysledky> (дата звернення: 10.03.2020).
4. Tab. 10. Obyvateľstvo SR podľa národnosti – sčítanie 2011, 2001, 1991. *Štatistický úrad Slovenskej Republiky*. URL: https://www7.statistics.sk/wps/wcm/connect/1f62189f-cc70-454d-9eab-17bdf5e1dc4a/Tab_10_Obyvatelstvo_SR_podla_narodnosti_scitanie_2011_2001_1991.pdf?MOD=AJPERES&CVID=knLHmh&CVID=knLHmhe (дата звернення: 20.02.2019).

СУЧАСНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Регіональна політика більшості розвинених країн включає економічні, адміністративні, законодавчо-нормативні заходи, які націлені на розвиток регіонів за рахунок координації зусиль на регіональному й місцевому рівнях, враховуючи партнерство із представниками бізнесу. Головною метою на загальнодержавному рівні виступає стимулювання економічного розвитку, зменшення коливань макроекономічних показників, збільшення внутрішнього попиту, розширення ринків збуту.

Основними інструментами сучасної регіональної політики можна вважати:

1. Планування й координацію регіонального розвитку – погоджені програми дії на державному, регіональному й місцевому рівнях для прискорення розвитку певного регіону.

2. Програму інвестицій або розвитку – це довгострокова програма, розроблена, виходячи з основних принципів стратегічного планування, тобто певна угода між відповідними державними органами, які фінансують і роблять певний внесок у реалізацію програми регіонального розвитку.

3. Загальнонаціональні програми підтримки конкретних регіонів – конкретні програми, що залежать від конкретних проблем, пов'язаних з економікою, урбанізацією, екологією та ін. Тому, залежно від гостроти й масштабності проблеми, можуть розроблятися конкретні територіальні програми, які будуть спрямовані на розвиток конкретного регіону. Інструменти регіонального розвитку можуть застосовуватися різними способами. У зв'язку із цим, для розроблювачів відкривається цілий ряд можливостей.